

Србија незадрживо срља у медијске реформе

ВУКАШИН ОБРАДОВИЋ

Не може се рећи да министар Иван Тасовац у нечему греша саопштавајући податке о изласку државе из власништва у медијима кроз приватизацију, или да државни секретар у Министарству културе и информисања Саша Мирковић не говори истину када каже да је већина локалних самоуправа поделила средства системом пројектног суфинансирања медијских садржаја, са комисијама које су чинили углавном представници новинарских удружења и медијских асоцијација. Коначно је решен спор око расподеле бесплатних акција у медијима који су остали без купаца. Профункционалисао је и Регистар медија из којег би, осим транспарентног власништва, јавност могла да сазна ко је, колико и од кога добио пара окарактерисаних под појмом „државна помоћ“.

Ако занемаримо „случај Политика“, нејасан власнички статус „Вечерњих новости“ и удурму око Тањуга, формално гледано, реформа се одвија предвиђеним током, а најважнији захтеви медијске заједнице, уграђени у Медијску стратегију су уважени.

Ако је судити по овим параметрима, у Србији би данас требало да цветају медијске слободе, а новинари да уживају у плодовима реформе.

Реалност је, међутим, сасвим другачија и што се то се даље одмиче у спровођењу толико хваљеног, чак и од Европске комисије, сета медијских закона, донетих августа 2014. године, слобода изражавања се сужава, контрола над медијима јача, простор за озбиљан друштвени дијалог готово да не постоји, новинари, у скорије време, нису били под овим притском цензуре и аутоцензуре.

Србија, могло би се закључити, незадрживо срља у медијске реформе.

И, шта сад?

Ситуација на националном нивоу је већ позната и елаборирана, а са приватизацијом локални и регионални медији су практично подељени између Радоице Милосављевића

Фото: Медија центар

и породица Крцић, Радомировић и Гашић, свих одреда блиских СНС-у.

На тај начин је практично дефинисана медијска слика Србије и ту не треба трошити ни речи ни времена на јалове расправе да ли нам је била потребна реформа и приватизација.

Закони су усвојени, примена је још једном показала да нема тог правног акта који ми у пракси не можемо да упропастимо, те да и ова власт на медије не гледа као на саставни део демократског процеса, већ жели новинаре – сопствене мегафоне.

Медијска заједница је, са своје стране, потврдила да и даље наступа у две колоне: за и против власти, да нема жеље, воље и снаге да дефинише сопствену позицију која би се ослањала на интересе грађана и заснива на професионалним стандардима.

Многи ће рећи да је лако после битке бити ђенарал, али и током расправе око Медијске стратегије и у јавној расправи приликом доношења сета медијских закона било је гласова разума који су указивали на нека суштинска питања која ће одредити судбину медијских реформи. Транспарентност финансирања медија, на жалост, остала је у сенци расправе о облицима власништва и на тај начин умногоме је олакшано стварање медијског система у коме смо уместо државних добили партијске медије.

Узалуд је и из Европске комисије упозоравано да не постоји јасан стандард у погледу власништва. Летимичан поглед на медијску стварност већине чланица ЕУ показује да није тачна теза којом се често сада манипулише да је приватизација наметнута као једини модел реформе медијског простора. То је лако утврдити јер, рецимо, у Словачкој постоје две новинске агенције, приватна и државна, функционише 10 регионалних јавних сервиса, програм емитују две комерцијалне ТВ станице и јавни сервис.

Оно што је у тим разговорима са експертима ЕУ увек потенцирано јесте финансирање које мора бити у складу са јасним правилима државне помоћи. Укратко речено, ниједан привредни, па и медијски субјект не може на основу државне помоћи да буде доведен у привилегован положај. И око тог ставе није могло бити дискусије.

Ми смо урадили управо супротно. Сву пажњу смо сконцентрисали на промену власничког односа, а испод радара су нам прошла решења која нису до краја дефинисала проток новца од државе ка медијима. Задовољили смо се системом пројектног суфинансирања који јесте, генерално гледано, добро решење у заштити јавног интереса, али смо заборавили да запустимо све оне друге канале којима паре грађана, дакле јавни новац, ипак налази пут до медија са јединим циљем куповине медијског садржаја. Мислим, наравно, пре свега, на јавна предузећа и маркетиншке агенције које су укидањем директних субвенција постале проточни бојлери за одлив новца ка одабраним медијима.

Уз прилично поједностављење, условљено пре свега простором, чини се да није основни проблем то што је извесни Радоица покуповао силесију телевизија по Србији које махом представљају, мање или више, прерастају у регионалне јавне сервисе СНС. Програмско опредељење и уређивачка политика, све док је у складу са законом, оног тренутка кад Радоица, Крцићи или Витко Радомировић постану власници медија, јесте њихова аутономна одлука.

Оно што јесте проблем је да се страначка пропаганда не плаћа државним новцем, а то се управо дешава. Сумњивим конкурсима, пре свега у Београду и Нишу, директним субвенцијама у Кра-

гујевцу, и да не набрајам више, купцима медија су практично враћена средства која су уложили. Заборавља се, међутим, да су телевизије скупа играчка и да су потребна свакодневна нова улагања како би се производио програм.

На сиромашном медијском тржишту Србије тешко да постоје ресурси који могу одржавати ове системе у животу без помоћи државе, односно партија. Дакле, биће неопходно Радоици & Сопр још свежег новца којег, понављам, нема на легалном тржишту.

Због тога је судбинско питање медијских реформи у Србији заправо чврста контрола финансијских токова од државе, у најширем смислу те речи, ка медијима. Наравно да су питања контроле медија, притисака, цензуре и аутоцензуре важна за функционисање система јавног информисања и да о томе треба што више говорити. Али, ако заиста скенирамо медијску сцену Србије, видећемо више него јасну чињеницу да су је све то, у мањој или већој мери, повезано са системом финансирања медија.

Примера ради, цензура се и практикује јер у супротном остајете без државне помоћи, огласа јавних предузећа, Телекома или Србијагаса.

Буквално, слобода медија у Србији биће обрнуто пропорционална контроли финансијских токова. И зато, у наредном периоду, медијска заједница мора сву снагу и пажњу да усмери ка овим питањима. Све док државни новац цури неконтролисано ка медијском сектору ми ћемо имати строго контролисану медијску сцену.

фото: softcensorship.org